№ 259 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 25 **1904** ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 25 № 259

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, редакція «Мшакъ».
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզւով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆոն № 253.

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՇԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ

(33-ՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՅ **1905** ԹՒԱԿԱՆԻ

«ՄՇԱԿԸ» ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԻ ՆՈՅՆ ՊՐՕԳՐԱՄՈՎ ԵՒ ՆՈՅՆ ՈՒՂՂՈՒԹԵԱՄԲ

ամեն օր, բացի տօներին յաջորդող օրերից։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 րուբլի է, տասն և մէկ ամսվանը նոյնպէս 10 ր., տասն ամսվանը՝ 9 ր., ութ ամսվանը՝ 8 ր., եօթ և վեց ամսվանը՝ 6 ր., հինգ ամսվանը՝ 5 ր., չորս ամսվանը՝ 4 ր., երեք ամսվանը՝ 3 ր., երկու ամսվանը՝ 2 ր. և մի ամսվանը՝ 1 րուբլի։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Ամերիկայի բաժանորդները պէտք է վճարեն տարեկան 6 դօլլար. Եւրօպայի բաժանորդները՝ 30 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները՝ 10 րուբլի։

«Մշակին» գրվել կարելի է ՆՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ. (Բաքարնայա և Բարձնակայա փողոցների անկիւն)։

Կայսրութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար և առհասարակ նամակներ և ծրարներ ուղարկելիս, պէտք է դիմել հետևեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

Յայտարարութիւնները ընդունվում են բոլոր լեզուներով։

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԻ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պարտաւորութիւններ և իրաւունք.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արհեստագիտական կրթութիւնը մեզանում. Նամակ Գուգասուից, Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի շուրջը.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Բոլգարահայերի կեանքից։

ՊԱՐՏԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԻՐԱՒՈՒՆՔ

—

Կովկասեան Փիւղատնտեսական ընկերութեան վերջին նիստում դէկլարացիեց, որ բամբակագործների երկու ժողովները, թէ Աղդաշում և թէ Երևանում, որոշում կայացրին զեմստվօյի հիմնարկութիւններ մտցնելու մասին Անդրկովկասում։

Մենք մի անգամ արդէն առիթ ենք ունեցել խօսելու այդ որոշման մասին և յայտնել ենք, որ բամբակագործների ժողովը եկել է այդ որոշման լուրջ խորհրդածութիւններից յետոյ։ Միայն զեմստվօյի հիմնարկութիւնները կարող են նիւթական միջոցներ գտնել տեղական տնտեսութեան վերաբերեալ ծախքերը հոգալու համար. նրանք, իբրև մերձաւոր հսկողներ, կարող են ղեկավարել տեղական տնտեսական գործողութիւնները, նրանք կարող են հոգալ հաղորդակցութեան ճանապարհների բարւոքման, կրեդիտի զարգացման, մասնագիտական դըպրոցների և ֆիրմաների կանոնաւոր գործունէութեան, բժշկական և ուրիշ տեղական կարիքներին բաւարարութիւն տալու մասին։

Զեմստվօն պարունակում է իր մէջ այնքան պարտաւորութիւններ և այն էլ այնքան լուրջ և պատասխանատու պարտաւորութիւններ, որ նա չէ կարող չը համակվել նրանց բարոյական ոյժով և այդ պատճառով նա չէ կարող շեղվել գործունէութեան այն ճանապարհից, որ թելադրում են նրան տեղական կարիքները։

Ինքնավարութեան հրապոյրը կապված է շատ ծանր հոգսերի և իրական դըժուարութիւնների հետ։ Սակայն տեղական մարդիկ ուրախութեամբ յանձն են առնում ամեն նեղութիւն, յոյս ունենալով, որ նրանց հաւաքական ոյժով և կազմակերպված գործունէութեամբ կաջողվի բարւոքել անմխիթարական ներկան և շաւիղներ բանալ տեղական, թէ տնտեսական և թէ հասարակական կեանքի զարգացման համար։

Եթէ կան այս հարցում իրաւունքներ, աւելի ևս մեծ չափով կան պարտաւորութիւններ։ Տեղական կարիքները տասնեակ տարիներ շարունակ սպասում են բաւարարութիւն տուողների։ Եւ զեմստվօն կոչված է այդ կարեւոր գործին նպատակայարմար լուծում տալու իրականութեան մէջ։

—

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԲՈԼԳԱՐԱՀԱՅԵՐԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

I

Ռուսչուկ

Բաւական մեծ թւով հայեր կան Ռուսչուկում։

Այդ թիւը որոշ յայտնի չէ, որովհետև կազմված վիճակագրութիւն չը կայ։

Վիճակագրութիւնը Բօլգարիայում դեռ ընդհանրացած չէ։

Երկիրը դեռ նոր է կազմակերպված։ Քաղաքակրթական ու տնտեսական զարգացման տեսակէտից սկզնակ վիճակի մէջ է գտնվում տակաւին։

Թիւրքական քնորոշ բարքերի ու վարքերի ազդեցութիւնը տեղական ամեն դասակարգի և ցեղի վրա նկատելի է խորապէս։

Նոյն ազդեցութիւնը կայ և հայերի վրա։

Տեղացի հայերը, նրանք մանաւանդ, որոնք հին սերնդի մնացորդներն են, ընդհանրապէս հայերէն չը գիտեն և թիւրքերէն կը խօսին։

Վառնայում տպվում են հայ թերթեր, որոնք իրանց ընթերցողներին գոհացում տալու համար հայատառ թիւրքերէնով քաղաքական լուրերի բաժին ունին թերթի վերջին էջում։

Նոր սերունդը, շնորհիւ Բօլգարիայի ազատագրման և քաղաքակրթութեան շաւղի մէջ մտնելուն, սկսած է զարգացման ձգտելու երևոյթներ ցոյց տալ։

Բայց այդ երևոյթը դեռ շատ անորոշ, տարտամ է։

Իրանց կաշկանդող անհոգութեան ու անտարբերութեան շղթաներից դեռ բոլորովին չեն ազատված։

Ժողովրդի մէջ գործել, առաջնորդողի դեր կատարել, այդ երիտասարդների մաքից չէ անցնում։

Նրանք, աւելի շատ, իրանց անձնական շահերին ու հաճոյքներին հետևելու մոլութեամբն են փայլում։

Հասկանալի կը լինի ուրեմն, թէ ինչու հին սերնդի թունդ և անմտօրէն պահպանողական ներկայացուցիչները դեռ տապարիզում վխտում են և «գործում»։

Նրանք, որպէս հեղինակաւոր ջոջեր, տեղական ազգային գործերը տանում են այնպէս, ինչպէս որ իրանց խելքն է փչում և ինչպէս որ իրանք են կամենում։

Երբեմն այդ ջոջերը այնպիսի անբռնաբարելի իրաւունքներ են զոհում իրանց տգիտութեան ու քմահաճոյքներին, որ մարդ ապշում է։

Տգէտ ու քմահաճ գործունէութիւն միայն, որ միշտ պատճառ է դառնում համերաշխութեան ոչնչացման, և տեղի է տալիս ընդհանուր պառակտումի։

Այդ կարգի մի գործունէութեան փաստ ևս տուին վերջերս Ռուսչուկի այդ հեղինակաւոր ազգային ջոջերը։

Տեղիս միակ եկեղեցու խորհրդարանում թաղական խորհրդի ընտրութիւն էր կատարվում։

Ընտրողական իրաւունքը յայտնի է թէ ամեն չափահաս հայ անհատ ազատ վայելում է մեր բոլոր ազգային և եկեղեցական գործերի մէջ։

Բայց այդ մարդիկ այդ իրաւունքը չարաչար կերպով խլած էին մի մաս հայերից։

Իրաւունքից զրկվողներն էին տեղին մէջ տարիներից ի վեր հաստատված գաղթական հայերը։

Գաղթականները հայութեան աւելորդ ու անպէտք մի մասն էին համարված այդ ջոջերի կողմից։

Եւ ամօթ, նախատինք, որ այսպիսի մի ազատ երկրում, ուր երբեք կառավարութիւնը ոչ մի միջամտութիւն չէ ունեցել հայ հպատակների ներքին գործերում, իրանք, այդ հին գլուխ հայերը, իրանց գործն ի գլուխ հանելու համար՝ դիմել էին կառավարութեան աջակցութեամբ։

Ազգային խորհրդարանին առաջ բերել կանգնել էին տուած ոստիկաններ, որպէս թէ գաղթականների կողմից սարքված՝ երևակայական մի յարձակման առաջն առնեն, և ըստ իրանց ցանկութեան, կատարել տան հանգիստ կերպով՝ ընտրական սխրագործութիւնը։

Խեղճ գաղթականներ, որ թիւրքական կոտորածներից ու հալածանքներից ազատված, մտածել էին, որ Բօլգարիայի մէջ գէթ, իրանց ազգակիցների կողմից չը պիտի հալածվէին, և ազգային ու եկեղեցական ամեն գործերի էլ հաւասարապէս մասնակցելու իրանց արդար իրաւունքը յարգված պիտի տեսնէին։

Բայց հակառակն էր տեղի ունեցել։

Եւ ովքեր են խօսողները, ձայն բարձրացնողները այսպիսի անիրաւութիւնների դէմ։

Երևակայեցէք, որ շատ քիչ անգամ են աչքի ընկնում՝ Վառնայում տպվող հայ թերթերի էջերում բօլգարահայ դաւառական կեանքի ցաւերը յայտնող յօդուածներ։

Գրողնե՞ր չը կան, թէ գրել կամեցողներ։

Ե՞րբ, վերջապէս, քիչ ի շատէ զարգացած համարվող երիտասարդութիւնը պիտի զգայ, շուրջը նայի և իր վրա ծանրացող ամեն տեսակ հասարակական պարտականութիւնները պիտի կատարէ։

—

Ռուսչուկի ազգային երկսեռ ուսումնարաններ նիւթական ապահով վիճակի մէջ չեն գտնվում։ Այդ պատճառով էլ միշտ նեղ, սահմանափակ մի բիւջէով են կառավարվել մինչև այժմ։

Այս տարի ուսումնարանում 5-րդ դասարան աւելացնելու պէտքն զգալով, հոգաբարձութիւնը դիմել էր ունեւոր աշակերտների ծնողներին։

Ուսումնարանների 7000 ֆրանկ բիւջէն 8000-ի էր բարձրացել։

Այդ առաջարկը սակայն ամենքի կողմից հաւասարապէս ընդունելութիւն չէր գտած։

Յայտնված էին ծնողներ, որոնք ամսական 50 սանտիմ աւելի վճարել մերժած էին։

Մերժումը բաւական չէ, նոյն իսկ սպառնալով ու կըքի գալով, սկսած են դրանից յետոյ իրանց զաւակներն ուղարկել քաղաքում գտնվող գերմանական ու հրէական ուսումնարանները։

Այդ օտար ուսումնարանների կրթական մակարդակը սակայն չը կարծէք թէ հայկականներից բարձր է։ Ո՛չ։ Հայ աշակերտները այդ օտար ուսումնարաններում ուրիշ ոչինչ չեն կարող սովորել, եթէ ոչ միայն մի քիչ գերմաներէն ու ֆրանսերէն կոտրատուքներ։

Բայց, լինի ֆրանսերէն թէ գերմաներէն, բօլգարերէնի հետ միասին աւանդվում են և հայ ուսումնարաններում։

Ինչով բացատրել ուրեմն այս ցաւալի երևոյթը, որ գնալով լայն չափեր է ստանում։

Վատ օրինակը միշտ բարիից աւելի վարակիչ է ու տարածվող։

Հետևանքը շատ պարզ է այս արագ տարածվող օտարամոլ զրութեան։

Ե՞րբ և ինչպէս առաջքը պիտի առնվի։

—

Ուսումնարաններից յետոյ հասարակութեան մտաւոր զարգացման և առաջադիմութեան ազդակներն են բնականաբար թատրոնի և գրադարան-ընթերցարանի նման հաստատութիւնները։

Ներկայիս Ռուսչուկում գտնվում են Բօլգարիայում գլխաւոր համարված երկու հայ դերասանական խմբերը, անհամաձայնութեան պատճառով իրարից անջատված։

Այս խմբերից մէկին ղեկավարում է պ. Պապյեան, որ Պօլսից եկած մի դերասան է, և ունի բաւական համբաւ։

Միւս խմբին առաջնորդողն է պ. Շաւարշ անունն երիտասարդ դերասանը, որ եկած է Եգիպտոսից։

Հայ դերասանական խմբեր ասելով երբէք անշուշտ կը մտածէք, թէ նրանք տալիս են

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՀԵՍՏԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵԶԱՆՈՒՄ

—

Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան մէջ մշակվում է մի շատ կարևոր ծրագիր։ Նա վերաբերում է արհեստագիտական կրթութեան գործին։ Մինիստրութիւնը մշակում է կանոններ, որոնք որոշելու են, թէ ով կարող է լինել ուսուցիչ, օրինակ, ատաղձագործութեան, երկաթագործութեան, ձեռագործի, հիւսապահութեան և այլն։

Մինիստրութիւնը, ասված է մայրաքաղաքի լրագիրներում, մտադրութիւն ունի հիմնելու արհեստագիտական կամ մասնագիտական առարկաներն աւանդել ցանկացող ուսուցիչների համար որոշ ցէնզ։

Ձեռնարկութիւնը խիստ գովելի է։

Քիչ չէ պատահել տեսնել մեզանում, հայերիս մէջ, ձեռագործի վարժուհիներ, երգեցողութեան ուսուցիչներ, որոնք համարեա ոչ մի կրթական ցէնզ չունեն, ոչ մի տեղ չեն սովորել, նոյն իսկ կանոնաւոր գրել կարդալ չեն իմանում ոչ մի լեզուով։ Բայց նրանք հրաւիրվում են երգ, ձեռագործ, արհեստ սովորեցնելու։

Սովորեցնել—դա նշանակում է մանկավարժ լինել։

Սովորեցնել։ Բայց դրա համար բաւական չէ, որ մէկը գիտենայ այս ինչ առարկան։ Պէտք է նաև գաղափար ունենայ աւանդելու մասին. պէտք է հասկացողութիւն ունենայ երեխայի և, առհասարակ, մարդկային հոգու և էջերի, նրա օրէնքների մասին։

Այդ էլ քիչ է։

Նա պէտք է գիտենայ նաև աւանդել. պէտք է գոնէ հասկացողութիւն ունենայ դասաւանդութեան մէթօդների մասին...

Գալիս են տնական վարժուհի ուզում կամ Պարսկաստանի դպրոցների համար ձեռագոր-

ՓԱՐԻԶ։ Պապը մտադիր է հրաւիրել մի յանձնաժողով, բաղկացած երկու կարդինալից, երկու արքեպիսկոպոսից և երեք եպիսկոպոսից, որոշելու համար, թէ պէտք է արդեօք հրատարակել ֆրանսիական եպիսկոպոսի կարծիքը՝ կոնկորդատի դադարման մասին։

ՍՕՖԻԱ։ Միացեալ Նահանգների պետական քարտուղարը իշխանի կառավարութեանը առաջարկել մասնակցել Հաագայի կոնֆէրէնցիային։ Ամերիկական դեսպանը առաջարկեց նոյնպէս Բուլգարիային դաշնակցութիւն կապել միջնորդ դատարանի վերաբերութեամբ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Նշանակված են—գեներալ-լէյտընանտ Բէկման՝ 12-դ հետևակ կորպուսի հրամանատար, և գեներալ-լէյտընանտ Զանդեր՝ 20-դ հետևակ կորպուսի հրամանատար։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Գեներալ-ադիւտանտ Կուրոպատկինի ամենահպատակ հեռագիրը 1904 թ. նոյեմբերի 23-ից. «Դէպի լոյս նոյեմբերի 23 ի գիշերը ճապօնացիների նշանաւոր քանակութիւն փորձեց յարձակում գործել Լենշինպու գիւղի և Վինժանինի վրա, բայց բոլոր տեղերում յետ մղվեց կրակով։ Մեզանից վիրաւորված են 3 զինւոր։ Մեր աջակողմեան թեւում կամաւորները, բաղկացած 12 հոգուց, ժամ հակառակորդի պահակները և յանկարծակի յարձակվեցին ճապօնական պահապանների վրա, թւով 20 հոգի. որոնցից մի մասը կոտորվեց, միւս մասը փախաւ, իսկ մի վիրաւորվածի գերի բռնեցին կամաւորները։ Մեր կողմի կորուստներ չեղան։ Այդ մասին ամենահպատակօրէն զեկուցանում եմ Ձեր Կայսերական Մեծութեան»։

Գեներալ-լէյտէնանտ Սախարօվի հեռագիրը գլխաւոր շտաբին 1904 թ. նոյեմբերի 24-ից. «Նոյեմբերի 23-ին, լուսադէմին ճապօնացիները երեք կողմից դիմակոծեցին գիւղը, որ գտնվում է Լաօղենգօուլին լեռնանցքից հարաւ, որ ընկած է Սինձինտինից Ույցիույցգի գիւղը տանող ճանապարհի վրա։ Գիւղի մօտ գտնվող պահակը յետ քաշվեց դէպի լեռնանցքը, կորցնելով երկու կօզակ սպանված, 3 վիրաւորված և 4 անհետ կորած։ Սպանված են 9 ձի, վիրաւորված են 2։ Ճապօնացիներն էլ իրանց կողմից յետ քաշվեցին դէպի Դապինդուշան։ Դէպի լոյս նոյեմբերի 24-ի գիշերը ընդհարումների մասին տեղեկութիւններ չեն ստացված։

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱՆ

23 Նոյեմբերի

Բօրսայի դիսկօնտը	6—$7^1/_2$%	»
Պետական 4% ռենտան	$91^1/_2$ —	»
I Խաղար. տոմսերը	$426^1/_2$ —	»
II » »	$319^1/_2$ —	»
III » »	$269^1/_2$ —	»
Թիֆլիսի քաղաք. Կրեդիտ. Ընկ.	— — —	»
Բագուի » »	— — —	»
Թիֆլիսի հող. բանկի 5%	— — —	»
» » » $4^1/_2$%	— — —	»
Բագուի Նաւթ. Ընկ.	436— —	»
Կասպիական Ընկ.	5700(?) —	»
Մանթաշեան և Ընկ.	246— —	»
Նոբէլի և Ընկ.	10750— —	»

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Լոյս տեսաւ

„ԽՈԼԵՐԱ"

Բժշկ. Ն. Տէր-Իսահակեանի. գինն է 3 կոպ։ Քաղաքային և գիւղական հաստատութիւնների համար 100-ը արժէ 1 ր. 70 կ., իսկ գրավաճառներին 100-ը 2 ր. 10 կոպ.։ Դիմել՝ Ալէքսանդրոպօլ, հեղինակին. 4—4

Լոյս տեսաւ

ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ
ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հատոր առաջին. 1865—1871.

ԳԻՆՆ Է 1 ՌՈՒԲԼԻ.

Առաջին հատորի մէջ զետեղված են այն խոշոր ու մանր յօդուածները, որոնք լոյս են տեսել մինչև «Մշակ» լրագրի հրատարակութիւնը։ Այդ յօդուածները վերաբերում են 1865—1871 թւականների շրջանին և տպված են եղել մասամբ «Մեղու Հայաստանի» լրագրում, իսկ մասամբ «Հայկական Աշխարհ» ամսագրում։

Դիմել «Գուտենբերգ» գրախանութը։ 22—25

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Բ. Նաւասարդեան

տեղափոխվելով Թիֆլիսից ՌՕՍՏՕՎ. հիւանդներին ընդունում է 11—12 ժ. առ. և 7—8 ժ. երեկոյեան։

Б. Садовая, 136, д. Бакалова.

(ո. կ. ե. հ.) 59—100

Թիֆլիս Աղնուականների պատգամաւորական ժողովը, ձեռնարկել է ազնուականների տոհմագրական գրքերի կազմութեանը և սկսել է կազմել հետեւեալ ընտանիքների տոհմագրութիւնը. Աբաշիձէ, Աբխազի, Ամամէլիքօվներ, Ավալօվներ, Ամատունօվներ, Աբխազօվ, Ամիրաջիբի, Բագրատիօն-Մուխրանսկիներ, Բագրատիօն-Դաւիդօվներ, Բարատօվներ, Բեբուրօվներ, Բէկթաբէկօվներ, Վախվախօվներ, Վաչնաձէ, Վէզիրօվներ, Գուրգենիձեներ, Գուրամօվներ, Ջանդիերի, Ջորջաձէ, Իօսելիանի, Մագալօվներ, Մելիքօվներ եւ Մաչաբելի, խնդրում է վերոյիշեալ ընտանիքներին պատկանող անձերին, որոնք ցանկանում են արագել տոհմագրութեան մէջ մտած տեղեկութիւնների լիակատարութիւնը և կանօնաւորութիւնը, դիմել Պատգամաւորների ժողովին (Սօլօլակի փողոց № 10), շաբաթ օրերը, ցերեկվայ ժամը 11—12-ին։ 2—5

Հրատարակչական ընկերութիւն

«ՍՏ. ԼԻՍԻՑԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.»

Լոյս են տեսել

„ՀԱՅ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՆԵՐ"

1. Յովհ. Թումանեանի Սասունցի Դաւ. 15 կ.
2. » » Անուշ . . 15 »
3. » » Լեգենդներ . 15 »
4. Շանթի . . Երգեր . 15 »
5. » . . Լեռան ոգիները 15 »

Տպագրւում է

ՀԵՔԻԱԹՆԵՐԻ ԱՇԽԱՐՀ

պատկերազարդ սերիան

Հրատարակութիւնների պահեստ՝ Թիֆլիս, Товарищество „Ст. Лисиціанъ и К°." (Бебутовская ул. 29). 4—5

ԵՍ, ԱԼԵՔՍԱՆԴՐՈՊՈԼՑԻ երգիչ Ֆիդայի, իմ խմբովս եկել եմ Թիֆլիսում, ով որ ցանկանում է, կարող է հրաւիրել մեզ։ Ապրում ենք Սուրբ Մէյդանի մօտը, Ղամազովի քարվանսարայում № 14. մեր նուագներն են թառ, սկրիպկա և դայիրա։ Ածում ենք Ռուսական, պարսկական և ճայկական եղանակներ, երգում ենք և ընդունում ենք սովորեցնելու ցանկացողներին։ (չ. հ.) 3—3

Մի օրիորդ ցանկանում է ունենալ հայերէնի դասեր, կամ ընտանիքի մէջ վարել դաստիարակչուհու պաշտօն։ Համաձայն է գնալ օտար քաղաքներ։ Դիմել «Մշակի» խմբագրութիւն։ կ.հ. 5—5

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Տ. ԳԵՈՐԳ-ԲԵԳԵԱՆ

ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ընդունելութիւն ամեն օր.
Առաւօտեան ժամի 9-ից մինչև 12
Երեկոյեան » 5-ից մինչև 7
Վելիամինօվսկայա փողոց № 8։ (ե.ո.) 43—100

ԲԺԻՇԿ

Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ

Ընդունում է մասնաւորապէս սիֆիլիս, մորթու և վեներական ախտ ունեցող հիւանդներ ամենայն օր 12—2 առաւօտ. և 6—8 երեկ.

Մեծ Վանքի փողոց, տուն Կուզանովի—դեղատան կից։ (ե. հ. շ.) 6—10

ԿԻՆ ԲԺԻՇԿ Ս. Զ. ՄԻՐԶՈՅԵԱՆ

ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ընդունելութիւն ամեն օր, ժ. 2—3 և 5—7 երեկոյեան, իսկ տօն օրերին առաւօտեան ժամը 10—11. Սօլօլակի փող. № 6.

(ա. օ.) 5—50

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Ս. Ա. Ստեփանեան

Ընդունում է առաւօտեան 9—2 և 5-7, Վելեամինսկայեա փ. № 8.

ա. օ. 10—100

ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳ

գրավաճառանոցում վաճառվում են Ղ. Աղայեանի հետեւեալ աշխատութիւնները.

Պատկերազ. այբբենարան, բ. տպ. ճոխ.	— 15
Մայրենի լեզու, 9-րդ տպագր. բ. տարի	— 30
Մայրենի լեզու, 4 րդ տպագր. գ. տարի	— 65
Արութին և Մանուէլ 3 հատոր	. — 60
Բանաստեղծութիւններ	. 1 —
Ժամանակակից մատենախօսութիւն	. — 20
Տարրական ֆիզիկա ըստ Կրիւգէրի, ազգային դպրոցների համար 84 առանձին տպված նկարներով	. — 30

Դիմել՝ Тифлисъ. Книжный магазинъ «Гуттенбергъ», Г. И. Галустяну. Նոյն տեղը վաճառվում են օրացոյցներ—Թափչեանի, Զմշկեանի, Кавказскій, Всеобщій, Крестный և այլն։ Գումարով գնողներին զեղջով։ 2—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Ձեռնարկութիւն Կայսերական Թատրոնների արտիստ Լ. Դ. Դօնսկօյի

Այսօր, հինգշաբթի, նոյեմբերի 25-ին, Վ. Ի. Լազարեւի 2-րդ դեբիւտի համար, մասնակցութեամբ տ.տ. Օրեօլի, Նիկիտսկայի, Շիխուցկօյ-Մինչենկօի, Խարիտօնօվայի, պ.պ. Օբրազցօվի, Սպերանսկու, Զալինսկու և Մուրատօվի կը ներկայացվի

Կ Ա Ր Մ Է Ն

օպեր. 4 գործ. երաժ. Բիզէի։

Սկիզբը երեկոյեան ժամը 8-ին։

Վաղը, ուրբաթ, նոյեմբերի 26-ին, մասնակցութեամբ Դօնսկօի, կը ներկայացվի ՆԵՐՕՆ, օպեր. 4 գործ. 6 պատկ., երաժ. Ռուբինշտէյնի։ Շաբաթ, նոյեմբերի 27-ին 7 րդ գալա ներկայացում. կը ներկայացվի ԲՕՐԻՍ ԳՕԴՈՒՆՕՎ, օպեր. 4 գործ. երաժ. Մուսօգորսկի։

Պատրաստվում են ներկայացնելու ՄԱՆԴԱՐԻՆԻ ՈՐԴԻ, օպեր. 1 գործ. երաժ. Կիւի. ՄԱՆՕՆ, օպեր. 5 գործ. երաժ. Մասսընէ։

1—1 Կառավարիչ՝ Ի. Ա. Գէլեր

Մամուլի տակից դուրս եկաւ եւ վաճառվում է Թիֆլիսի Կենտրոնական գրավաճառանոցում.

Գ. ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆՑ

«Խաթաբալա», կատակերգութիւն չորս արար. և վեց պատկերով, երկրորդ տպագրութիւն ուղղած, Թիֆլիս, 1904 թ. գ. 50 կ.

Նոյն տեղը վաճառվում են հեղինակի և հետեւեալ աշխատութիւնները. «Պէպօ», կատ. երեք արար., երրորդ տպագ. ուղղած 50կ.

«Գիշերվան սաբրը խեր է», կատ. մէկ արար. գ. 30 կ.։

«Օսկան Պետրովիչն էն կինքումը», կատ. մէկ արար. 30 կ.։

«Էլի մէկ զոհ», կօմեդիա (կատակերգութիւն) հինգ արար. 1 ր.։

«Քանդած օջախ», կատակ. երեք արար. (տպագրվում է) 50 կ.։

«Ամուսիններ», կօմ. (կատ.) հինգ արար. 1 ր.

Դիմել Въ Тифлисъ, Центральной книжной торговлѣ. հ։ 4—4

Լոյս տեսաւ

«ՆԻՆԻԻ ՀԱՄԱՐ»

Թարգմ. ՅԱՐ. ԵՍԱՅԵԱՆԻ.

գինը 3 կօպ.

Դիմել գրավաճառներին և թարգմանչին (Թիֆլիս։ Հաւլաբար, Լազարեւսկի փող. № 49)։

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Ուրբաթ, նոյեմբերի 26 ին

Վրաց դրամատիկական խումբը Անդամների, կանդիդատների և նրանց ընտանիքի համար կը ներկայացնէ

Աները զոքանչից վատ է

կօմ. 3 գործ. Վ. Գունիա

Տեղերի գները 30 կօպ. մինչև 1 րուբլի։
Սկիզբը երեկոյեան ժամը $8^1/_2$ ին
Հերթական բժիշկը Կ. Մեսխի

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Մ. ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ

նախկին օրդինատոր Մօսկվայի համալսարանի կլինիկայի

Ընդունում է յատկապէս միզանցքասեռական, սիֆիլիսի և կաշու հիւանդութիւններ ունեցողներին։ Ընդունելութիւնն ամեն օր՝ 10—11 ժամին առաւօտեան և 6—8 ժամին երեկոյեան։ Ռտիշչեվսկի № 1, «Պօժարնի կօմանդի» դիմացը. տելէֆօն № 11. 4—10

ՄԻ ՀԱՅ ՕՐԻՈՐԴ

տալիս է հայոց լեզուի, մուզիկայի դասեր և պատրաստում է աշակերտներ գիմնազիայի փոքր դասարանների համար։ Հասցէ. Анчисхатская ул. № 13, д. Дандурова. ո. կ. ե. 4—4

ՎԻԵՆՆԱ. ԲԺ. Պ. Մ. ԱՓՐԻԿԵԱՆ

Կազմում է խորհուրդներ տեղիս մասնագէտ-պրոֆէսօրների հետ Ռուսաստանից եկող հիւանդների համար։

D-r med. P. Afrikiann.

Հասցէն Wien, I, Tegetthoffstrasse, 1 Pensio.

50—50

Բոլորովին պատրաստ են և վաճառվում են Ե. Թոփչեանի խմբագրած պատկերազարդ

„ԼՈՅՍ"

1905 թ. ԳՐՊԱՆԻ եւ ՊԱՏԻ օրացոյցները հետեւեալ բովանդակութեամբ.

ԳՐՊԱՆԻ ՕՐԱՑՈՅՑ մեծացրած դիրքով 302 եր., 14 գունատիպ պատկերներ, չը հաշւելով 12 ամիսների պատկերները և զարդանկարները։ Տպիկը՝ Արարատ և Անիի տեսարաններից. յաւելուածը բազմաթիւ գործնական տեղեկութիւններ՝ եկեղեցական, վիճակագրական, իրաւաբանական, վաճառականական, ճանապարհորդակ., վինաւորգրակ., բժշկական, անասնաբուժական, կենսաբանակ., աստղագիտակ., բնագիտակ., երկրագործակ., կաթնատնտես., մեղուապահակ., թռչնապահակ., գիտակ., զուարճալիք, կենսագրութիւններ և այլն և այլն։ Ի միջի այլոց պրոֆէսօրներ Ինգի և Վագների, Լոմնիցկիի, Մեծատուրեանի, Ղազարեանի, Թոփչեանի, բժիշկներ ու բժշկապետներ Արծրունու, Բուդաղեանի, Գէորգբէգեանի, Նաւասարդեանի, Տէր-Գրիգորեանի, Քալանթարեանի ու Մակարեանի յօդուածները։ Գինը 20 կօպ.

ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑ մեծացրած դիրքով, բոլորովին նոր բովանդակութեամբ, 2 գոյնով տպած. ՏԱԽՏԱԿԸ «12 ՀԱՅ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՆԵՐԻ» գունատիպ պատկերը, նաև Արարատ ու հնութ. տեսարաններ։ Յաւելուածը—նշանաւոր դէպքեր, ընտիր մտքեր, հայ և օտար ազգի առածներ ու հանելուկներ. տօների բացատրութիւններ, արձակ բանաստեղծութիւններ, աշուղական մրմունջներ, ընտիր հատուածներ, ժողովրդական երգեր, գիւղատնտես., անասնաբուժ., կաթնատնտես., երկրագործ. տեղեկութիւններ, բնագիտ. զրոյցներ, զուարճալի հատուածներ, անեկդօտներ, բառախաղեր, օգտակար խորհուրդներ, նոր գիւտեր, անմեղ հարցեր. մեծ մարդկանց վերջին խօսքը. Սատուն. Խիկարի գուշակութիւնները. Հայոց պատմ. էջերից. նմուշներ կենդանիների կեանքից. թարգմ. հատուածներ. Հայրենասիրութիւն և մարդասիրութիւն (զան. կարծիքներ). Տղամարդիկ ինչպէսի կին են ուզում (զան. կարծիքներ)։ Նաև Խրիմեան հայրիկի «Խրատները» (40 առանձին հատուածներ), բժ. Արծրունու «Բժշկի պատուիրանները» (8 հատ։), բժ. Բուդաղեանի «Տնային մարմնամարզութիւն» (24 հատ.), Զէյթունցիի «Նմուշներ զէյթունցիների կեանքից» (30 հատուած), Մելիք-Բախտ. «Ինչպէս են մուրաբաներ եփում և պտուղներ թթու դնում», տիկ. Հրանոյշի «Տանտիկնոջ դերը», Թոփչեանի «Տղամարդը և կինը»։ «Ի՞նչ երկիր է Ճապօնիան»։ «Ինչպէս են ապրում ճապօնացիները» և այլն և այլն։ Բացի այդ բոլորից պատի օրացոյցի մէջ կան 22 պատկերներ և առանձին թերթիկներով յաւելուածներ. Նաև առանձին ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ ԳՐՔՈՅԿ՝ «Հայ բանաստեղծների» կենսագրութիւններն ու ինքնակենսագրութիւնները (յատկապէս «Լոյսի» համար գրած)։ ՄՐՑԱՆԱԿԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ—60 կտոր գիրք նշանաւոր հեղինակների գրուածքներից։ Գինը 50 կօպ. Գումարով գնողներին ձեռնտու զեղջ։

Շուտով պատրաստ կը լինի ՍԵՂԱՆԻ «ԼՈՅՍ» ՕՐԱՑ.-ՀԱՆԴԷՍԸ մօտ 80 պատկերներով և 550 էջ բովանդակութեամբ։ Գինը ոսկեզօծ կազմով 1 ր. 20 կօպ.

Դիմել. Тифлисъ, Мадатовская, 15, Е. Топчяну. Արտասահմանից. Tiflis, Madatowskaia 15. E. Toptschian. (հ. կ.) 7—16

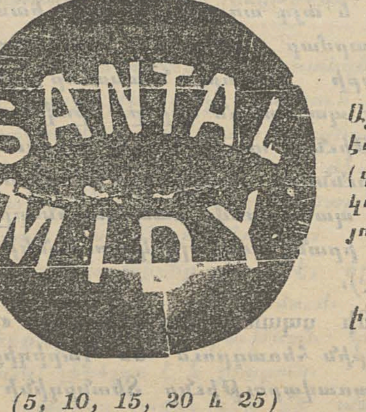

ՓԱՐԻԶԻ ԴԵՂԱԳՈՐԾԻ

ՍԱՆՏԱԼ ՄԻԴԻ

ԹՈՅԼ Է ՏՐՎԱԾ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ

Այս կապսիւլների մէջ պարունակված զուտ սանտալի էսսենցիան բժիշկները խորհուրդ են տալիս գործածել անորէի (գաղտնի հիւանդութիւնների) դէմ, կոպայ-բալզամի և կուբեբայի փոխարէն։ Նա ներգործում է աւելի արագ, չէ յոգնեցնում ստամոքսը, ոչ մի հոտ չէ պատճառում և ոչնչացնում է փսխումն ու կոլիկը։

Կեղծիքներից խուսափելու համար պահանջեցէք իւրաքանչիւր կապսիւլի վրա սև տառերով դրոշմած կնիքը։ (MIDY)

Պահեստը Ռուսաստանի գլխաւոր դեղատներում։

(5, 10, 15, 20 և 25) 4—25

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 23-го ноября 1904 г. Տպարան «ՀԵՐՄԷՍ» Ընկ. Типогр. Т—ва С. Назарянца и К. п. ф. «ГЕРМЕСЪ». Мад. ул. № 15.